

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST, KULTURO IN ŠPORT

Šola za
HORTIKULTURO in
VIZUALNE UMETNOSTI
Celje

KONZORCIJ
BIOTEHNIŠKIH ŠOL
SLOVENIJE

Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski socialni sklad

Karmen VOLAVŠEK

UMETNOST JE „COOL“

KUL

Šola za
HORTIKULTURO in
VIZUALNE UMETNOSTI
Celje

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ŠOLSTVO IN ŠPORT

Ninotška in naša prihodnost
OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski sklad

Naslov: UMETNOST JE »KUL«

Izobraževalni program: CVETLIČAR, VRTNAR, HORTIKULTURNI TEHNIK

Modul: UMETNOST – vsebinski sklop UMETNOSTNA ZGODOVINA, UMETNOST ZA CVETLIČARJE

Sklopi: PRISTOP K LIKOVNEM DELU, SLIKANJE, RAZČLENITEV LIKOVNEGA DELA, VARSTVO UMETNOSTNE DEDIŠČINE, PODROČJA LIKOVNEGA USTVARJANJA: SLIKARSTVO, KIPARSTVO in ARHITEKTURA, ZRCALJENJE KULTURE CVETJA IN RASTLINJA V LIKOVNI UMETNOSTI (CVETLIČAR), FLORALNA IKONOGRAFIJA (CVETLIČAR)

Avtorica: Karmen Volavšek, spec., univ. dipl. umet. zgod. in angl.

Strokovna recenzentka: mag. Petra Pižmoht, prof. lik. ped.

Lektorica: Sergeja Jekl, prof. slov. jez. s knj. in soc.

Celje, 2012

© Avtorske pravice ima Ministrstvo za šolstvo in šport Republike Slovenije.

Gradivo je sofinancirano iz sredstev projekta Biotehniška področja, šole za življenje in razvoj (2008-2012).

Operacijo delno financira Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada ter Ministrstvo za šolstvo in šport. Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007 – 2013, razvojne prioritete: Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja, prednostna usmeritev: Izboljšanje kakovosti in učinkovitosti sistemov izobraževanja in usposabljanja.

Vsebina tega dokumenta v nobenem primeru ne odraža mnenja Evropske unije. Odgovornost za vsebino dokumenta nosi avtor.

KAZALO VSEBINE

1 UVOD.....	3
2 KAJ ŽE VEM O UMETNOSTI?	4
3 ZAKAJ SVET POTREBUJE UMETNOST?.....	7
4 POMEN UMETNOSTI V ZGODOVINI SLOVENSKEGA NARODA.....	9
5 UMETNOST JE POVSOD OKOLI NAS	14
5. 1 Oblikovanje evrskih bankovcev	14
6 MOTIV LIKOVNEGA DELA	16
6. 1 Upodobitev narave	17
6. 2 Upodobitev tihožitja.....	19
7 VIRI IN LITERATURA	21
8 VIRI SLIKOVNEGA GRADIVA	22

KAZALO SLIKOVNEGA GRADIVA

Slika 1: Ivan Grohar: Sejalec	5
Slika 2: Ivana Kobilca: <i>Poletje</i>	5
Slika 3: Katedrala Notre Dame v Parizu	5
Slika 4: Franc Jelovšek: <i>Sveta družina</i>	5
Slika 5: Andy Warhol: <i>Marilyn Monroe</i>	5
Slika 6 :Michelangelo: <i>David</i>	5
Slika 7: Miron: <i>Metalec diska</i>	5
Slika 8: Piet Mondrian: <i>Broadway Boogie Woogie</i>	5
Slika 9: Piramide v Gizi	5
Slika 10: Vaška situla	5
Slika 11: Gustav Klimt: <i>Poljub</i>	8
Slika 12: Knjige	8
Slika 13: Spomenik <i>Vojna in mir</i>	8
Slika 14: Slovenski evrokovanci	10
Slika 15: Poštne znamke Slovenije – Evropa v malem	11
Slika 16: Jurij Šubic: <i>Pred lovom</i>	16
Slika 17: Abraham Mignon: <i>Cvetlično tihožitje z uro</i>	16
Slika 18: Leonardo da Vinci: <i>Zadnja večerja</i>	16
Slika 19: Claude Monet: <i>Mak</i>	16
Slika 20: Krajinska freska iz Pompejev	17
Slika 21: Albrecht Altdorfer: <i>Donavska krajina</i>	17
Slika 22: Claude Lorrain: <i>Praznik na vasi</i>	18
Slika 23: Marko Pernhart: <i>Klanško jezero v nevihti</i>	18
Slika 24: Ivan Grohar: <i>Pomlad</i>	18
Slika 25: Freska <i>Skleda s sadjem</i>	19
Slika 26: Caravaggio: <i>Tihožitje</i>	19
Slika 27: Philippe de Champaigne: <i>Tihožitje s tulipanom, lobanjo in peščeno uro</i>	19
Slika 28: Vincent van Gogh: <i>Sončnice</i>	20
Slika 29:Pablo Picasso: <i>Tihožitje s košaro s sadjem</i>	20

1 UVOD

Drage dijakinje in dragi dijaki!

Pred vami je delovni zvezek, ki sem ga napisala s ciljem, da bi vam pomagal približati in bolje razumeti svet likovne umetnosti v vsakdanjem življenju in ga povezovati z vašim strokovnim področjem. Vsebina gradiva so izbrani umetnostnozgodovinski vsebinski sklopi v okviru predmeta Umetnost, ki je v 1. letniku del obveznega kurikula za program hortikulturni tehnik v srednjem strokovnem in poklicno-tehniškem izobraževanju, prav tako pa se določene vsebine izvajajo v 1. letniku programov srednjega poklicnega izobraževanja cvetličar in vrtnar.

Estetska kompetenca in osnovno poznavanje področij umetnostne zgodovine sta izjemnega pomena za poznavanje naše kulturne in umetnostne dediščine ter za njeno ohranjanje v okviru trajnostnega razvoja. Predmet umetnostna zgodovina je torej temeljnega pomena za razumevanje nacionalne kulturne identitete in vpetosti slovenske umetnosti v evropski in svetovni okvir. Dijaki oblikujete pozitiven odnos do ohranjanja umetnostne in kulturne dediščine, krepite zavedanje o pomenu nacionalne umetnostne dediščine in razvijate zavest o soodgovornosti za njeno ohranitev (KZ, Umetnostna zgodovina, 2007).

Naloge v delovnem zvezku temeljijo na predhodnem obravnavanju snovi v razredu. Dijaki najprej ponovijo določene strokovne pojme in umetnostne sloge. Posebno pozornost sem namenila poglavju Pomen umetnosti v zgodovini slovenskega naroda, kjer dijaki skozi različne naloge spoznavajo, razmišljajo in iščejo slovenske simbole ter ključne spomenike pretekle zgodovine. V okviru motiva likovnega dela sem podrobneje predstavila motiva krajine in tihožitja, ki sta neposredno povezana s cvetličarsko in hortikulturno stroko. Slikovno gradivo je nepogrešljiv del tega delovnega zvezka in vir za spodbujanje vaše ustvarjalnosti ter osnova za preverjanje in trajnost pridobljenega znanja.

Naloge in dodatne dejavnosti omogočajo veliko samostojnega dela, iskanja virov in literature, slikovnega gradiva, uporabo informacijsko-komunikacijske tehnologije ter povezovanje znanja z ostalimi splošno izobraževalnimi in strokovnimi predmeti in moduli.

Poleg estetske kompetence dijaki pri usvajanju in utrjevanju novega znanja razvijate tudi medkulturno, državljansko, sporazumevalno, socialno, informacijsko in kompetenco učenje učenja. Pri pisanju gradiva sem pri predstavitvi vsebin in oblikovanju nalog izhajala iz didaktičnih načel od splošnega k strokovnemu, povezovanja teorije s prakso, od znanega k neznanemu in od lažjega k težjemu.

Zakaj je umetnost »kul«?

Zato, ker umetnost širi obzorja, ker s pomočjo umetnosti lažje razumemo svet okrog sebe in postajamo kritični do različnih primerov »umetnosti«, ki to vselej niso. Poznavanje in razumevanje umetnosti je kul, ker umetnost navdihuje, osmišlja in bogati naš vsakdan. Glasba nas sprošča, prebrana knjiga notranje napolni, dober film nam polepša dan, umetniška slika ali fotografija vzbudi naša čustva in polepša naš dom.

Privoščite si vsak dan delček umetnosti in kulture, (o)bogatite svoje življenje in bodite »kul«!

Karmen Volavšek

2 KAJ ŽE VEM O UMETNOSTI?

Preden si bomo podrobneje pogledali posamezna poglavja, ki obravnavajo vsebine s področja likovne umetnosti, bomo obnovili znanje, ki ste ga pridobili v osnovni šoli ali pa kako drugače – ob prebranih knjigah, videnih filmih, na potovanjih ...

Preberi spodnje trditve in jih označi kot pravilne oziroma napačne. Trditve, s katerimi se ne strinjaš, popravi in napiši pravilen odgovor.

1. Umetnost je udejanjanje zamisli in razpoloženja umetnika in vključuje vse tiste dejavnosti, ki imajo estetsko vrednost.
2. Slikarstvo je del literarne umetnosti.
3. Renesansa je zgodovinski slog v novem veku.
4. Jože Plečnik je bil najbolj znan slovenski slikar.
5. Tihožitja so upodobitve predmetov, npr. posod, sadja, cvetja, ipd.
6. Restavracija se ukvarja z zgodovino restavracij.

Odgovori na naslednja vprašanja.

1. Katere zvrsti umetnosti poznaš?
2. Naštej stroke likovne umetnosti.
3. Napiši vsaj 3 slovenske likovne umetnike in vsaj eno njihovo delo.
4. Kakšne vrste institucija je Cankarjev dom v Ljubljani?
5. Naštej vsaj 3 kulturno-zgodovinske spomenike v svojem kraju. Vključi vse stroke likovne umetnosti.

Poveži umetnine z umetnostnim slogom oziroma smerjo, v katerem/kateri je nastala, tako da na črte v prvem stolpcu napišeš številko slike.

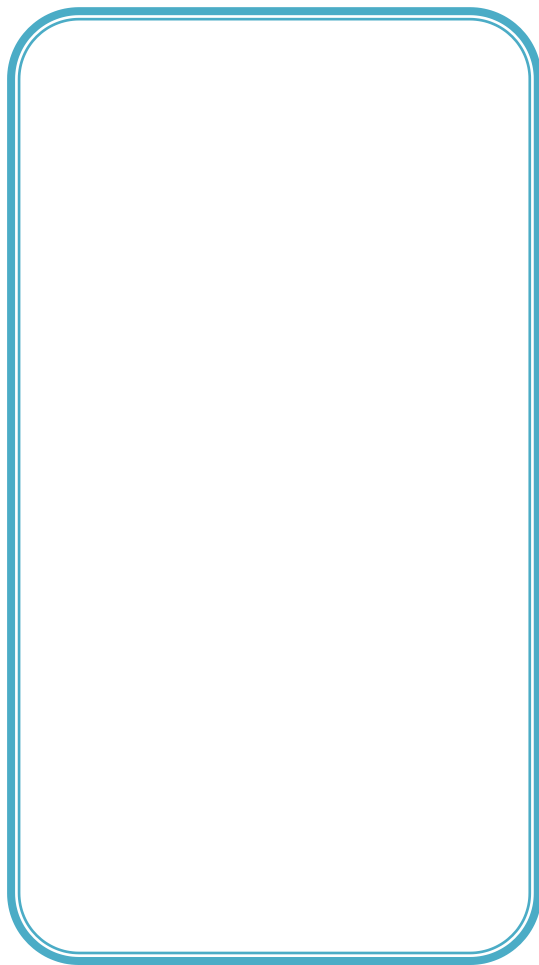
UMETNOSTNI SLOG oz. SMER	UMETNINA
_____ PRAZGODOVINSKA UMETNOST	 <p>Slika 1: Ivan Grohar: Sejalec</p> <p>Slika 6: Michelangelo: David</p>
_____ EGIPČANSKA UMETNOST	 <p>Slika 2: Ivana Kobilca: Poletje</p> <p>Slika 7: Miron: Metalec diska</p>
_____ GRŠKA UMETNOST	 <p>Slika 3: Katedrala Notre Dame v Parizu</p> <p>Slika 8: Piet Mondrian: Broadway Boogie Woogie</p>
_____ GOTIKA	 <p>Slika 4: Franc Jelovšek: Sveta družina</p> <p>Slika 9: Piramide v Gizi</p>
_____ RENESANSA	 <p>Slika 5: Andy Warhol: Marilyn Monroe</p> <p>Slika 10: Vaška situla</p>
_____ BAROK	
_____ REALIZEM	
_____ IMPRESIONIZEM	
_____ ABSTRAKTNA UMETNOST	
_____ POP ART	

Kaj že veš o zgoraj omenjenih umetninah? Pripoveduj v razredu. Zabeleži nekaj ključnih informacij.

Prostor za zapis

Poišči in izberi likovno delo, ki ti je všeč. Prilepi reprodukcijo v spodnji okvir in poskušaj umetnino čimbolj podrobno opisati s svojimi besedami. Navedi, kaj te je na izbranem delu pritegnilo – motiv, slog, barve, kompozicija, ipd.

Prostor za zapis

3 ZAKAJ SVET POTREBUJE UMETNOST?

»Umetnost je vzvišeno poslanstvo človeka, napor misli, ki skuša razumeti svet in ga razložiti«.

Auguste Rodin

Umetnost je del vsakdanjega življenja. Umetnost najdemo povsod - v galerijah, muzejih, cerkvah, javnih stavbah, doma, v parkih, na ulici ...

Se strinjaš z zgornjimi trditvami? Utemelji svoj odgovor.

Umetniki izražajo svoje zamisli z izdelavo ali izbiro slik, zvokov in besed, s katerimi ustvarjajo umetniška dela.

Ob spodnjih trditvah navedi konkretne primere.

- **UMETNOST JE LAHKO NEKAJ, KAR VIDIŠ.**
- **UMETNOST JE LAHKO NEKAJ, KAR SLIŠIŠ.**
- **UMETNOST JE LAHKO NEKAJ, KAR BEREŠ.**

Namen umetnosti je ustvarjanje in uporaba umetniških del. Razlogi, zakaj potrebujemo umetnost, so:

<p>1. UMETNOST KRASI SVET</p>	 <p>Slika 11: Gustav Klimt: <i>Poljub</i></p>
<p>2. UMETNOST PRIPOVEDUJE O SVETU</p>	 <p>Slika 12: Knjige</p>
<p>3. UMETNOST OSVETLJUJE NAŠO ZGODOVINO</p>	 <p>Slika 13: Spomenik <i>Vojna in mir</i></p>
<p>4. UMETNOST POMAGA SPOZNAVATI SVET</p>	
<p>5. UMETNOST IMA TERAPEVTSKI UČINEK</p>	

Ob posameznih primerih se pogovorite v razredu in utemeljite svoje trditve.

Dopolni zgornjo tabelo s svojimi primeri in navedi nekaj svojih razlogov ter jih utemelji s slikovnimi primeri, ki jih dodaš v spodnjo tabelo.

4 POMEN UMETNOSTI V ZGODOVINI SLOVENSKEGA NARODA

Z dosežki umetnosti izražamo kulturno identiteto posameznega naroda. Umetnost ima v zgodovini slehernega naroda posebno mesto, saj stvaritve izražajo tiste vrednote in vsebine, ki so za posamezen narod pomembne.

Vsak narod mora poznati svojo umetniško pot; brez tega ne more izoblikovati svojega kulturnega značaja, ne more obstajati in se zavarovati pred tujimi vdori. Dolžnost vsakega posameznika je, da pozna stvaritve starejših rodov in ob njih spoznava svojo kulturno in umetnostno dediščino ter jo varuje za naslednje rodove. Umetnost je torej odraz dogajanja v družbi, pripoveduje nam o življenju ljudi na nekem področju nekoč in danes. (Golob, 2010: 10)

4. 1 Identiteta slovenske države

Preden prebereš besedilo o razstavi z naslovom *Identiteta države – Oblikovanje za državo*, odgovori na naslednja vprašanja.

1. O čem, meniš govori besedilo?
2. Navedi rojstni datum slovenske države.
3. Kateri so najbolj prepoznavni slovenski državni simboli?

Preberi besedilo in odgovori na vprašanja ter reši naloge.

1. Kaj prikazuje razstava?
2. Kje je bila na ogled razstava?
3. Dela katerega slovenskega oblikovalca so predstavljena na razstavi?

4. Navedi nekaj primerov oblikovnih rešitev tega umetnika, ki predstavljajo identiteto naše države.
5. Kateri slovenski umetniki so sodelovali pri oblikovanju tolarskih bankovcev?
6. Napiši imena likovnih umetnikov, ki so upodobljeni na tolarskih bankovcih, in navedi vsaj eno njihovo delo.
7. Kaj je posebnost slovenskih evrskih kovancev?
8. V tabelo *Slovenski evrokovanci* vpiši zahtevane podatke.
9. Opiši likovno podobo slovenskega potnega lista.
10. Na sliki 15 je prikazana serija poštnih znamk *Slovenija – Evropa v malem*. Na njih poišči in označi motive, ki so omenjeni v besedilu.

SLOVENSKI EVROKOVANCI

1 cent	2 centa	5 centov	10 centov
			
Opis motiva	Opis motiva	Opis motiva	Opis motiva
20 centov	50 centov	1 evro	2 evra
			
Opis motiva	Opis motiva	Opis motiva	Opis motiva

Slika 14: Slovenski evrokovanci

Slika 15: Poštne znamke Slovenije – Evropa v malem

Identiteta države - Oblikovanje za državo

Junij 2011

Razstava »Identiteta Slovenije - Oblikovanje za državo« je priložnostna razstava ob 20. letnici samostojnosti Republike Slovenije, ki jo je ob pomoči Ministrstva za kulturo in v sodelovanju z Narodno galerijo pripravila osrednja slovenska oblikovalska organizacija, Fundacija Brumen. Razstava, ki je bila do sredine maja na ogled v Narodni galeriji, se seli tudi po slovenskih predstavništvih v tujini in tako omogoča seznanitev tuje javnosti s slovenskimi oblikovalskimi dosežki.

Razstava prikazuje opus oblikovalskih rešitev za mlado državo in njene institucije enega najboljših slovenskih oblikovalcev, Prešernovega nagrajenca Miljenka Licula¹. Licul je namreč ustvaril kar nekaj izjemnih, »velikih« del vizualne kulture, povezanih z identiteto naroda in države, vsekakor pa gre za najbolj »vidne« stvari, ki jih Slovenija lahko pokaže ob pregledu svoje 20-letne zgodovine samostojne države.

Dela Miljenka Licula, ki jih je realiziral ali zasnoval za državo in njene institucije, so že doslej tudi v tujini požela nemalo priznanj in strokovnega in laičnega zanimanja in so lahko dostojna in inovativna predstavitve države in njene kreativnosti in sodobnosti ob obletnici.

Za potrebe delovanja države in vsakdanjega življenja državljanov je Miljenko Licul izdelal niz izjemnih oblikovnih rešitev, ki so večinoma s pridom v uporabi tudi danes in ki se brez sramu lahko primerjajo z rešitvami najbolj razvitih držav. V svojih kreacijah je pogosto interdisciplinarno uporabil podatke o vrednotah Slovenije in o dosežkih Slovencev na različnih področjih: na področju kulture in umetnosti, na področju znanosti, iz sveta narave in okolja, družbe ...

¹ Miljenko Licul je ustvaril serijo podob enega izmed najlepši bankovcev – slovenskega Tolarja. Prav tako je v svoj opus dodal tudi podobe slovenskih evrskih kovancev. Slovenija se je zavedala njegovega umetniškega prispevka k podobi naše domovine. Tako je leta 2008 prejel tudi Prešernovo nagrado za življenjsko delo na področju umetnosti, ki velja za najvišjo državno priznanje.

Že takoj na začetku seveda ne moremo mimo nekdanje slovenske valute – tolarja, ki sicer od leta 2007, ko smo dobili evro ni več v veljavi, še vedno pa se dobro spomnimo podob bankovcev in kovancev.

Licul je podobo bankovcev zasnoval skupaj s sodelavcem Zvonetom Kosoveljem in soavtorji. Likovne podobe znamenitih Slovencev na bankovcih (Primož Trubar, Janez Vajkard Valvasor, Jurij Vega, Rihard Jakopič, Jože Plečnik, France Prešeren, kasneje pa še Ivana Kobilca in Ivan Cankar) je naslikal slikar Rudi Španzel, likovne podobe kovancev pa je za postopek kovanja izdelal akademski kipar Janez Boljka.

Kot je takrat povedal Licul, so osebnosti, upodobljene na bankovcih, znane tudi Evropi, kar je izjemnega pomena, orodja pa ponazarjajo odnos med osebo in njenim delom. Na kovancih so bile upodobljene živali, saj je narava nujen del življenja. Licul je takrat omenil, da so se pri zasnovi izognili državnim simbolom, saj v času nastajanja projekta še niso bili dorečeni. Ni pa nepomembno, da je na bankovcih izpisan datum 15. januar 1992, ki ga je svet Banke Slovenije izbral zato, ker je takrat Slovenija dobila prvo mednarodno priznanje.

Miljenko Licul je skupaj s sodelavcema Majo Licul in Janezom Boljko oblikoval tudi slovenske evrske kovance, ki so gotovo nekaj posebnega tudi v EU. Podobo slovenskih evrskih kovancev smo izbrali leta 2005. Njihova posebnost je, da imajo ob zunanjem robu izpisan napis "Slovenija", s čimer dosega prepoznavnost ne le v domačem okolju temveč tudi drugod po Evropi.

Na nacionalni strani kovanca za 1 cent je upodobljena štorclja, največji evropski ptič, doma tudi v Sloveniji. Motiv štorclje simbolično povezuje slovenske evrske kovance s tolarskimi, na katerih je štorclja zasedala kovanec za 20 tolarjev. Na kovancu za 2 centa je podoba knežjega kamna, na katerem so v srednjem veku ustoličevali karantanske kneze, pozneje koroške

vojvode. Simbolno pomeni slovensko državnost. Sejalec – motiv na kovancu za 5 centov –, ki trosi semena (zvezde, ki jih je skupaj z zvezdami na obodu petindvajset, kolikor je bilo leta 2007 držav članic Evropske unije, in pike), je pogost motiv likovnih umetnikov; na Slovenskem je najbolj znan Sejalec impresionista Ivana Groharja. Na kovancu za 10 centov sta napis »Katedrala svobode« in neizvedeni načrt slovenskega parlamenta, delo arhitekta Jožeta Plečnika. Kovanec za 20 centov krasi podoba dveh konj in napis »Lipicanec« (konj lipicanec je pripadnik svetovno znane pasme konjev, vzrejene v Lipici v Sloveniji), kovanec za 50 centov pa najvišja slovenska gora Triglav, ozvezdje raka – konstelacija, pod katero je bila razglašena samostojnost Slovenije – in naslov narodne pesmi Oj, Triglav moj dom so na kovancu za 50 centov. Na kovancu za 1 evro sta doprsni portret Primoža Trubarja in napis »Stati inu obstati«, vzet iz Trubarjeve pridige o veri, ki je bila objavljena v Katekizmu, prvi slovenski tiskani knjigi iz leta 1550. Na kovancu za 2 evra pa sta profilni portret največjega slovenskega pesnika Franceta Prešerna in v njegovem rokopisu izpisana vrstica »Žive naj vsi narodi« iz sedme kitice pesmi Zdravljica, ki je besedilo državne himne Republike Slovenije.

Miljenko Licul je oblikoval še celo paleto priložnostnih, spominskih in zbirateljskih kovancev, slovenski potni list, biometrični potni list, podobo osebne, zdravstvene in vozniške izkaznice zasnoval je ureditev šengenskih mejnih prehodov s Hrvaško (izvedba nerealizirana), oblikoval niz poštних znamk in nekatere rešitve za ožje, lokalne in institucionalne potrebe.

Kot rečeno je delo Miljenka Licula tudi podoba slovenskega potnega lista. V sedanji podobi se je začel izdajati z letom 2001. Motivi so izbrani tako, da po vsebinski in oblikovni podobi že površnemu opazovalcu predstavijo osnovne kulturne in zgodovinske informacije in značilnosti države. Prav tako je novo podobo zaznamovala vrsta motivov, ki s svojo podobo in zgodovinsko funkcijo pričajo o intenzivni prisotnosti vseh pomembnih sekvenc iz bogate zakladnice evropske kulture tudi na ozemlju naše države. Med temeljne motive sodi geodetska upodobitev izsekov tlorisa Slovenije, sicer je med osrednjimi motivi zgodovinski motiv vaške situle, na vizumski strani pa je denimo zapis slovenske državne himne.

Na koncu ne smemo pozabiti še serijo poštних znamk Slovenija – Evropa v malem, s katero je Liculu uspelo prikazati različne izdelke iz zakladnice narodne kulturne dediščine. Gre predvsem za motive z etnografskega področja, denimo: mlin na Muri, samotežne sani, piščali trstenke, kozolec toplar, lončeni bajs, prekmurska hiša, vetrna črpalka s sečoveljskih solin, kraška hiša, vinska preša, kraški koš, ribniški konjiček, bloške smuči, belokranjske pisanice, čevljarska luč, prleški klopotec, čebelnjak, ljubljanska velikonočna butarica, zajec za sezuvanje škornjev in mlin na veter.

Besedilo: Mateja Malnar Štembal, po predlogah Fundacije Brumen in Narodne galerije v Ljubljani

Fotografije: Narodna galerija v Ljubljani

Pojdi na spletno stran Narodne galerije v Ljubljani in poglej, katera dela hrani v svoji stalni zbirki. Navedi tudi pomen ustanove za slovensko likovno umetnost.

5 UMETNOST JE POVSOD OKOLI NAS

Da je umetnost resnično naša vsakdanja spremljevalka, nam dokazuje tudi dejstvo, da različne upodobitve in primere iz likovne umetnosti najdemo na različnih predmetih in izdelkih za vsakdanjo rabo. Nekatere primere umetnin gledamo in uporabljamo vsak dan. Pomisli, katere?

Kje se pogosto srečuješ z umetniškimi deli?

Prostor za zapis

5. 1 Oblikovanje evrskih bankovcev

Denar je sredstvo, ki ga potrebujemo skoraj vsak dan, zato ga imamo vedno pri sebi. V prejšnjem poglavju smo spoznali simbole in podobe slovenskih evrokovancev, tokrat si bomo poglobljeje ogledali evrske bankovce, katerih oblikovna zasnova je neposredno povezana z evropsko arhitekturno dediščino.

Vsak evrski bankovec prikazuje enega od evropskih arhitekturnih slogov. Na sprednji strani so upodobljena okna in vrata, ki simbolizirajo evropski duh odprtosti in sodelovanja. 12 zvezd Evropske unije predstavlja dinamiko in harmonijo sodobne Evrope. Mostovi na hrbtni strani pa simbolizirajo komunikacijo med evropskimi narodi ter med Evropo in ostalim svetom.

V spodnjo tabelo vpiši zahtevane podatke.

Vrednost bankovca ²	Barva*	Arhitekturni slog	Obdobje (čas)
5 EUR			
10 EUR			
20 EUR			
50 EUR			
100 EUR			
200 EUR			
500 EUR			

*Vodoravne vrste za posamezne bankovce pobarvaj v barvah denarja.

PROJEKT UMETNOST V MOJEM KRAJU – S fotoaparatom se napoti po svojem kraju in obeži spomenike naravne, kulturne in umetnostne dediščine. Pobrskaj tudi po knjigah, gradivih, dokumentih in ostalih virih ter napiši seminarsko nalogo, v kateri boš predstavil/a najpomembnejše spomenike svojega kraja.

² *Zanimivost:* Evrobankovci so izdelani iz 100% bombaža, zaradi česar imajo daljšo življenjsko dobo.

6 MOTIV LIKOVNEGA DELA

Ponovi motive likovnih del.

Kaj prikazujejo spodnje slike? Navedi motive prikazanih likovnih del in jih opiši s svojimi besedami.

 <p>Slika 16: Jurij Šubic: <i>Pred lovom</i></p>	<p>Motiv _____</p> <p>Opis dela _____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>
<p>Motiv _____</p> <p>Opis dela _____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	 <p>Slika 17: Abraham Mignon: <i>Cvetlično tihožitje z uro</i></p>
 <p>Slika 18: Leonardo da Vinci: <i>Zadnja večerja</i></p>	<p>Motiv _____</p> <p>Opis dela _____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>
<p>Motiv _____</p> <p>Opis dela _____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	 <p>Slika 19: Claude Monet: <i>Mak</i></p>

V slovenskem slikarstvu najdi primere tudi za SKUPINSKI PORTRET, AVTOPORTRET, AKT, INTERIER in VEDUTO. Pomagaj si s spletno stranjo Narodne galerije v Ljubljani.

6. 1 Upodobitev narave

»Zdi se, da se narava in umetnost razhajata, in preden človek na to pomisli, se najdeta.«

Johann Wolfgang von Goethe

Narava je že tisočletja vir navdiha za umetnike. Umetniki jo preučujejo in skozi upodobitve narave prikazujejo svoje doživljanje sveta. Motiv, v katerem je upodobljena pokrajina, imenujemo krajina ali pejzaž. V osnovi ločimo urbano in neurbano krajino.

Urbana krajina je *veduta* (mest, trgov ali ulic). Med neurbanimi krajinami so najpogostejše gorske, gozdne in morske krajine.

Krajinske slike lahko vključujejo urbane elemente (pri neurbanih) in človeške figure, vendar te imajo podrejeno vlogo. Med krajinami, ki največkrat vključujejo urbane elemente, so *marine*, kjer so po navadi prikazani tudi deli пристanišča, ali ladje na morju.

Glede na umetnikov odnos do stvari delimo krajino na realistično in idealizirano, seveda pa obstaja mnogo slik, ki nihajo med tema dvema poloma. Najbolj uveljavljena idealna krajina je tako imenovana arkadijska krajina (Germ, 2006: 36).

Poglejmo nekaj primerov upodobitev krajin skozi zgodovino likovne umetnosti.

Slika 20: Krajinska freska iz Pompejev

Freske iz Pompejev, Herkulanuma in Rima kažejo, kako uspešni so bili stari Rimljani pri oblikovanju slikarske iluzije prostora.

Ta krajina je najstarejši ohranjeni primer čiste krajine v evropskem slikarstvu. Nastala je leta 1525.

Napiši, kateri umetnostni slog je prisoten pri umetnosti 16. stoletja?

Slika 21: Albrecht Altdorfer: *Donavska krajina*

 <p>Slika 22: Claude Lorrain: <i>Praznik na vasi</i></p>	<p>Vloga krajine se je močno okrepila v času baroka. Na sliki je prikaz idealizirane krajine.</p> <p>Napiši, kaj je njena značilnost.</p>
<p>Umetnike so v času romantike najbolj privlačili slikoviti prizori, kot so temni nevihtni oblaki nad gorskim jezerom. Romantični slikarji so upodabljali krajine, kjer lahko opazujemo in občudujemo nenadkriljivo moč narave.</p>	 <p>Slika 23: Marko Pernhart: <i>Klanško jezero v nevihti</i></p>
 <p>Slika 24: Ivan Grohar: <i>Pomlad</i></p>	<p>Impresionisti so poskušali ujeti naravo, takšno, kot se kaže v trenutku našega opazovanja. Slike slovenskih impresionistov so skoraj vedno dopolnjene s simboličnim pomenom in lirično izpovednostjo.</p> <p>Impresioniste so zaradi upodobitev značilne slovenske kulturne krajine klicali tudi "kozolčarji". Slovenski kozolec je vedno tvoril nerazdružljivi del krajine in predstavljal pomemben del vaške kompozicije.</p> <p>Razloži pojem kulturna krajina.</p> <p>Katere slovenske impresioniste še poznaš?</p>

V slovenskem slikarstvu poišči še nekaj primerov upodobitev urbane in neurbane krajine. Katere slikarje je narava še posebej privlačila? Kakšen je njihov odnos do krajine?

Kako doživljaš naravo? kateri so tvoji najljubši motivi narave? Fotografiraj izsek iz narave, ga nariši in opiši.

6. 2 Upodobitev tihožitja

Tihožitje je upodobitev predmetov iz našega vsakdanjega življenja. Ti predmeti »živijo« tiho, kot pove samo ime. Glede na upodobljene stvari govorimo o tihožitjih s predmeti:

- nežive narave (upodobitev posod, instrumentov, knjig itd.),
- mrtve narave (lovska tihožitja, ki kažejo mrtev plen),
- pritajenim življenjem (cvetlična, sadna ali povrtninska tihožitja) (Germ, 2006: 45).

Poglejmo si nekaj upodobitev tihožitij skozi zgodovino likovne umetnosti.

Slika 25: Freska *Skleda s sadjem*

Prosojna skleda s sadjem je naslikana na steni hiše v Pompejih. Freska je nastala okoli leta 70. Stari Rimljani so zelo cenili dekorativno vlogo tihožitja.

Košaro s sadjem je italijanski baročni umetnik naslikal s svojim smislom za naturalizem. Caravaggiovo tihožitje je sveže, sadje je vabljivo postavljeno pred nas.

Slika 26: Caravaggio: *Tihožitje*

Slika 27: Philippe de Champaigne: *Tihožitje s tulipanom, lobanjo in peščeno uro*

Tihožitje predstavlja motiv *vanitas* (lat. ničevost). To je ikonografski motiv, v katerem upodobljeni predmeti opozarjajo na ničevost in minljivost našega življenja.

Kako je to simbolno izraženo na tem likovnem delu?

Vincent van Gogh je naslikal več različic *Sončnic*. Barva je van Gogha vselej zanimala kot sredstvo za izražanje, zato jo je pogosto nanašal v debelih potezah. Sončnice in rumena barva so bile zanj simbolnega pomena.

Kaj simbolizirajo?

Slika 28: Vincent van Gogh: *Sončnice*

Slika 29: Pablo Picasso: *Tihožitje s košaro s sadjem*

Picasso je predstavnik kubizma. Naslikal je veliko kubističnih tihožitij, kjer so predmeti predstavljeni hkrati iz več zornih kotov. Na tej sliki se umetnik že približa abstrakciji, kajti določeni predmeti so težko razpoznavni.

7 VIRI IN LITERATURA

LITERATURA

- Bellinger Gerhard J.: Leksikon mitologije. Ljubljana: DZS, 1997.
- Bowness Alan: Modern European Art. London: Thames and Hudson, 1995.
- Chevalier Jean, Gheerbrant Alan: Slovar simbolov. Ljubljana: Založba Mladinska knjiga, 1995.
- Gariff David in drugi: Najvplivnejši slikarji sveta in umetniki, ki so ustvarjali po njihovem navdihu. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije, 2008.
- Germ Tine: Podoba in pomen v likovni umetnosti: osnove ikonografije. Maribor: Pivec, 2006.
- Germ Tine: Simbolika cvetja. Ljubljana: Založba Mladinska knjiga, 2002.
- Germ Tine: Uvod v ikonografijo. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za umetnostno zgodovino, 2001.
- Golob Nataša: Umetnostna zgodovina: učbenik za umetnostno zgodovino v gimnazijskem izobraževanju, srednje tehniškem oz. strokovnem izobraževanju in poklicno tehniškem izobraževanju (prenovljena izdaja). Ljubljana: DZS, 2010.
- Grimshaw Caroline: Likovna umetnost. Ljubljana: Založba Modrijan, 1997.
- Kluckert Ehrenfried: Gartenkunst in Europa von der Antike bis zur Gegenwart. Koeln: Koenemann Verlagsgesellschaft mbH, 2000.
- Leksikon slikarstva. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije, 1996.
- Lock Deborah (ur.): Likovna umetnost. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2010.
- Šuštaršič Nina et al.: Likovna teorija: učbenik za likovno teorijo v vzgojno-izobraževalnem programu umetniška gimnazija – likovna smer. Ljubljana: Debora, 2004.

VIRI

- Evrski bankovci. (citirano 13. 8. 2012) Dostopno na naslovu: <http://www.evro.si/o-evru/bankovci/index.html>
- Identiteta Slovenije. (citirano 30. 7. 2012) Dostopno na naslovu: <http://www.dvajset.si/prvih-20/pregled/prej-in-zdaj/identiteta-slovenije/>
- Katalog znanja za umetnost v srednjem poklicnem izobraževanju. (citirano 10. 7. 2012) Dostopno na naslovu: <http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2011/programi/SPI/KZ-1K/katalog.htm>
- Katalog znanja za umetnost v srednjem strokovnem izobraževanju. (citirano 10. 7. 2012) Dostopno na naslovu: http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2007/programi/noviKZ/st_UME_pt_K_Z70.htm
- Krajinsko slikarstvo. (citirano 10. 7. 2012) Dostopno na naslovu: http://sl.wikipedia.org/wiki/Krajinsko_slikarstvo
- Tihožitje. (citirano 10. 7. 2012) Dostopno na naslovu: <http://sl.wikipedia.org/wiki/Tiho%C5%BEitje>

- Volavšek Karmen: Katalog znanja Umetnost za cvetličarje. Celje: Šola za hortikulturo in vizualne umetnosti Celje, 2008.

8 VIRI SLIKOVNEGA GRADIVA

- Slika za samostojno delo. (citirano 25. 3. 2012) Dostopno na naslovu: <http://www.google.si/imgres?q=images+for+homework&hl=sl&biw=1024&bih=663&tbm=isch&tbnid=lal->

Kaj že vem o umetnosti

- Vaška situla. (citirano 25. 3. 2012) Dostopno na naslovu: <http://www.google.si/imgres?q=va%C5%A1ka+situla&hl=sl&sa=X&biw=1024&bih=663&tbm=isch&prmd=imvns&tbnid=53bzI9bciN9LVM:&imgrefurl=>
- Piramide v Gizi. (citirano 25. 3. 2012) Dostopno na naslovu: <http://www2.arnes.si/~rpete/kairo.htm>
- Miron: Metalec diska. (citirano 25. 3. 2012) Dostopno na naslovu: <http://www.google.si/imgres?q=miron+metalec+diska&hl=sl&biw=1024>.
- Katedrala Notre Dame v Parizu. (citirano 25. 3. 2012) Dostopno na naslovu <http://www.destination360.com/europe/france/paris/cathedrale-notre-dame-de-paris>
- Michelangelo : David. (citirano 25. 3. 2012) Dostopno na naslovu: <http://www.google.si/imgres?q=michelangelo+ david&hl=sl&biw=1024&bih=663&tbm=isch&tbnid=A1nTkJWVuuz->
- Kobilca Ivana: Poletje. (citirano 25. 3. 2012) Dostopno na naslovu: <http://www.rtv slo.si/impresionisti/novica/11>
- Ivan Grohar: Sejalec. (citirano 25. 3. 2012) Dostopno na naslovu: <http://www.google.si/imgres?q=sejalec+ivan+grohar&hl=sl&biw=1024&bih=663&tbm=isch&tbnid=XuXsF5BHObcaAM:&imgrefurl>
- Piet Mondrian: Broadway. (citirano 25. 3. 2012) Dostopno na naslovu: http://en.wikipedia.org/wiki/Broadway_Boogie-Woogie
- Franc Jelovšek: Sveta družina. (citirano 25. 3. 2012) Dostopno na naslovu: http://sl.wikipedia.org/wiki/Slika:Franc_Jelov%C5%A1ek_-_Sv._Dru%C5%BEina.jpg
- Andy Warhol: Marylin Monroe. (citirano 25. 3. 2012) Dostopno na naslovu: http://puffin.creighton.edu/museums/archive/7_abarnett/page2.htm

Zakaj svet potrebuje umetnost

- Klimt Gustav: Poljub. (citirano 25. 8. 2012) Dostopno na naslovu: <http://thestarvingarthistorian.wordpress.com/2010/11/14/a-kiss-of-death-klimt-and-schiele/>
- Knjige. (citirano 25. 8. 2012) Dostopno na naslovu: http://www.ventilatorbesed.com/?opcija=kom_clanki&oce=77&id=4076
- Spomenik Vojna in mir. (citirano 25. 8. 2012) Dostopno na naslovu: <http://www.rtv slo.si/tureavanture/podobe-slovenije/fotozgodba-celje-knezje-mesto/199477>

Pomen umetnosti v zgodovini narodov

- Slovenski evrokovanci. (citirano 23. 6. 2012) Dostopno na naslovu: http://sl.wikipedia.org/wiki/Slovenski_evrokovanci
- Slovenske znamke. (citirano 23. 6. 2012) Dostopno na naslovu: <http://www.dvajset.si/prvih-20/pregled/prej-in-zdaj/identiteta-slovenije/>

Motiv likovnega dela

- Da Vinci Leonardo: Zadnja večerja. (citirano 12. 7. 2012) Dostopno na naslovu: <http://www.akropola.org/clanki/clanek.aspx?lit=53>
- Mignon Abraham: Cvetlično tihožitje z uro. (citirano 25. 3. 2012) Dostopno na naslovu: http://www.rijksmuseum.nl/aria/aria_assets/SK-A-268?lang=en
- Monet Claude: Mak. (citirano 12. 7. 2012) Dostopno na naslovu: http://sl.wikipedia.org/wiki/Krajinsko_slikarstvo
- Šubic Jurij: Pred lovom. (citirano 25. 3. 2012) Dostopno na naslovu: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/1/16/JurijSubic-Pred_lovom.jpg/400px-JurijSubic-Pred_lovom.jpg

Upodobitev narave

- Altdorfer Albrecht: Donavska pokrajina. (citirano 25. 8. 2012) Dostopno na naslovu: http://sl.wikipedia.org/wiki/Krajinsko_slikarstvo
- Grohar Ivan: Pomlad. (citirano 25. 8. 2012) Dostopno na naslovu: http://www.rtv slo.si/impresionisti/ivan_grohar/zivljenje
- Krajinska freska iz Pompejev. (citirano 25. 8. 2012) Dostopno na naslovu: http://sl.wikipedia.org/wiki/Krajinsko_slikarstvo
- Lorrain Claude: Praznik na vasi. (citirano 25. 8. 2012) Dostopno na naslovu: http://en.wikipedia.org/wiki/File:Claude_Lorrain_012.jpg
- Pernhart Marko: Klanško jezero v nevihti. (citirano 25. 8. 2012) Dostopno na naslovu: <http://museums.si/sl/collection/object/3246/marko-pernhart-klancko-jezero-v-nevihti>

Upodobitev tihožitja

- De Champaigne Phillipe: Tihožitje s tulipanom, lobanjo in pečeno uro. (citirano 21. 5. 2010) Dostopno na naslovu: <http://thefrailestthing.com/2010/09/07/life-amid-ruins/>
- Picasso Pablo: Tihožitje s košaro s sadjem. (citirano 21. 5. 2010) Dostopno na naslovu: http://www.timetrips.co.uk/still_life_history.htm
- Rimska freska. (citirano 21. 5. 2010) Dostopno na naslovu: http://www.timetrips.co.uk/still_life_history.htm
- Van Gogh Vincent: Sončnice. (citirano 21. 5. 2010) Dostopno na naslovu: http://en.wikipedia.org/wiki/Vincent_van_Gogh